

Upotreba softverskog paketa Auralia 4 u nastavi solfeđa u osnovnoj muzičkoj školi

Gordana Manojlović - Kovačević
Škola za osnovno muzičko obrazovanje
Istočno Sarajevo, Bosna i Hercegovina
goca84@gmail.com

Sadržaj— Auralia 4 je softverski paket koji sadrži širok spektar lekcija i vežbi za unapređivanje slušnih vještina i sposobnosti kod muzičara svih uzrasta. Budući da program može da se koristi kako u nastavi, odnosno u učionici, tako i u samostalnom radu kod kuće, sigurno je da može predstavljati značajnu pomoć u samom nastavnom procesu. Nakon kraćeg uvida vezanog za opšta pitanja i postavke nastave solfeđa u osnovnim muzičkim školama, ovaj rad će se baviti najznačajnijim karakteristikama navedenog softverskog paketa i mogućnostima njegove primene u nastavi.

Ključne riječi - Auralia, solfeđo, softver, slušanje muzike, muzički diktat, nastava

I. UVOD

U osnovnim muzičkim školama se, pored instrumenta za koji su se učenici na početku školovanja opredelili, izučava i predmet solfeđo. Solfeđo se kao predmet izučava tokom celokupnog muzičkog školovanja, kako u osnovnim muzičkim školama, tako i u srednjim muzičkim školama, a kasnije i na fakultetima muzičke umetnosti.

U osnovnim muzičkim školama, nastava solfeđa se održava dva puta sedmično po 45 minuta. Ciljevi nastave solfeđa (u osnovnim muzičkim školama) su muzičko opismenjavanje učenika, potpuno savladavanje notnog pisma, razvijanje slušnih i glasovnih sposobnosti i sveukupne muzikalnosti. Jako je važno da nastava solfeđa bude komplementarna sa nastavom instrumenta, kako bi se učenici ravnomerno i u potpunosti muzički razvijali i konačno, osposobljavali za samostalni rad i napredak.

Predmet solfeđo se sastoji iz nekoliko oblasti: melodika, muzički ritam, muzički diktat, muzičko stvaralaštvo i slušanje muzike. Ove oblasti su međusobno povezane i ispreplittane tako da je ponekad teško utvrditi gde jedna oblast počinje, a druga se završava.

Melodika je možda najvažnija oblast predmeta solfeđo i služi za razvijanje sposobnosti vokalnog i instrumentalnog reprodukovanja muzičkog sadržaja oslanjajući se na muzički sluh.

Muzički ritam predstavlja grupisanje ritmičkih jedinica oko jednog centra. Nizanjem ovih grupa se ostvaruje ritmička pulsacija unutar grupe, ali i metrička pulsacija koja se odvija od jednog do drugog akcenta. Muzički ritam čine još dve komponente: tempo i ritmička linija. Tempo predstavlja brzinu

proticanja metričkih akcenata, a ritmička linija tok različitih ritmičkih trajanja i pauza organizovanih u taktove.

Muzički diktat je oblast solfeđa u kojoj se kraći ili duži muzički sadržaj nakon izlaganja reprodukuje od strane učenika, vokalnim ili instrumentalnim reprodukovanjem ili zapisivanjem.

U osnovi muzičkog stvaralaštva leži produktivno muzičko razmišljanje koje je drugačije od reproduktivnog, jer se od učenika traži da slobodnim kombinovanjem već naučenog sam stvori nove muzičke sadržaje.

Slušanje muzike, pored podsticanja interesovanja i ljubavi prema muzici, ima za cilj i upoznavanje učenika sa osnovnim muzičkim vrstama, izostravanje sposobnosti uočavanja raznih muzičkih pojava i postavljanje osnova i uvida za dalje muzičko obrazovanje u kojem će se te muzičke pojave detaljnije proučavati [1].

II. INFORMACIONE TEHNOLOGIJE U NASTAVI U MUZIČKIM ŠKOLAMA

Razvitak informacionih tehnologija i njihova sve veća dostupnost mogu da se primenjuju u nastavi, kako u opšteobrazovnim, tako i u muzičkim školama. U zavisnosti od tehnološkog napretka škole, postojanja moderne opreme u školi, moguće je čak i postojanje multimedijalnih učionica. S druge strane, rasprostranjenost i laka dostupnost računarske opreme i opšti razvoj i širenje informatičke kulture do kojih je došlo u poslednjim decenijama pod uticajem brojnih faktora (dostupnost i pad cena računarske opreme i usluga korišćenja interneta, rasprostranjenost elektronskih vidova komunikacije, društvene mreže itd.) doveli su do radikalnog informatičkog opismenjavanja učenika, tako da je sasvim moguće i realno da se u aspekt njihovog obrazovanja povezan sa nastavom u muzičkim školama uvedu određene aplikacije, bilo kao očigledna nastavna sredstva, alatke za rad kod kuće ili kombinacija dveju navedenih rešenja. Ovakve aplikacije su posebno korisne u oblastima koje nisu direktno vezane za direktnu interpretaciju muzike (glasom ili instrumentom), a jedna od osnovnih među tim oblastima je, svakako, solfeđo.

Ukoliko se posmatra sa aspekata ponuđenih opcija, sadržaja i jednostavnosti upotrebe, softverski paket Auralia 4 se nameće kao izuzetno rešenje za utvrđivanje i obogaćivanje znanja stečenih u nastavi predmeta solfeđo.

III. SOFTVERSKI PAKET AURALIA 4 – OPŠTE ODLIKE

Auralia 4 sadrži 41 tematsku jedinicu koja pokriva većinu navedenih oblasti predmeta solfedo: melodiku, ritam, slušanje muzike, muzički diktat. Svaka tematska jedinica sadrži sistem nivoa koji omogućavaju da se kroz vežbe prolazi postupno. Sve tematske jedinice su interaktivne, pri čemu neke za rešavanje zadataka zahtevaju upotrebu tastature ili ugrađene softverske klavijature, dok je za neke potreban samo računarski miš.

Slika 1. Početni ekran

Navedena tematske jedinice su razvrstane u pet oblasti čiji meniji i podmeniji dominiraju centralnim ekranom programa nakon otvaranja. Te oblasti su:

- intervali i lestvice (intervals & scales), gde se obrađuje osam različitih podoblasti koje obuhvataju upoređivanje, intoniranje, imitiranje i prepoznavanje intervala, kao i lestvice, intoniranje lestvica, džez lestvice i njihovo intoniranje;
- akordi (chords), oblast od osam podoblasti u kojima se akordi upoređuju, intoniraju, prepoznaju i imitiraju i grade naslojavanjem, i obrada džez akorada tako što se oni opažaju, intoniraju i upoređuju.
- ritam (rhythm), oblast takođe sastavljena od osam podoblasti koje obrađuju kucanje ritmičke pulsacije, prepoznavanje vrste takta, upoređivanje ritmova, elemente ritma, ritmički diktat, melodijsko-ritmički diktat, imitiranje ritma, stilovi ritma;
- harmonija i muzički oblik (harmony & form), oblast koja obuhvata podoblasti kadence, nizanje akorada, napredno nizanje akorada, nizanje džez akorada, muzičke oblike, muzički oblici u džezu i modulacije;
- visine tonova i melodija (pitch & melody), oblast u kojoj se obrađuju upoređivanje tonskih visina, imitiranje tonskih visina, diktat tonskih visina, upoređivanje melodija, melodijski diktat, apsolutne visine, prepoznavanje tonova, kontrapunktsko pevanje, pevanje s lista, štimanje.

Svaka tematska jedinica ima i prateći ekran sa lekcijama (Lessons) u kojima se objašnjava sadržaj jedinice i daju pomoć i saveti, a takođe se, gde je zgodno i potrebno, mogu i preslušati muzički primeri.

IV. MOGUĆNOSTI UPOTREBE SOFTVERSKOG PAKETA AURALIA 4 ZA RAD U UČIONICI

Auralia 4 poseduje brojne karakteristike koje je čine lakom i pogodnom za korišćenje, kako u učionici, tako u mrežnom okruženju, u zavisnosti od načina na koji je program licenciran i objektivnih mogućnosti za upotrebu u okviru škole.

Prva od njih jeste mogućnost praćenja i evidentiranja svih učeničkih rezultata i postignuća zahvaljujući preciznim izveštajima (reports) koje Auralia 4 vodi.

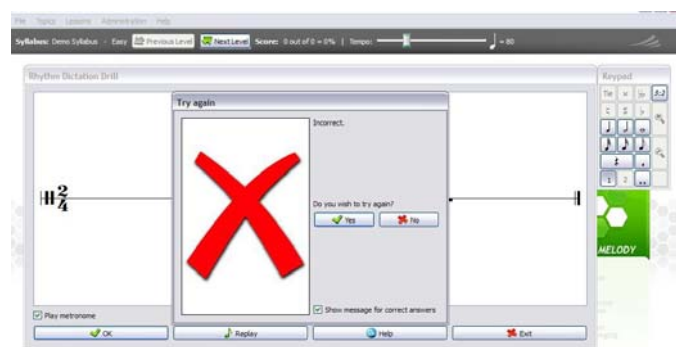
Razredi (classes) omogućavaju lako grupisanje učenika po različitim kriterijumima, što je veoma korisno za praćenje njihovog napretka. Ova opcija se može koristiti i za ograničavanje tipa sadržaja u odnosu na starosnu dob, razred i sposobnosti učenika.

Opcija testovi (tests) omogućava nastavniku da za učenike kreira predefinisana lista pitanja, koja se mogu koristiti za testiranja, ispite, kvizove ili prosto kao alatka za prilagođavanje softverskog paketa Auralia 4 vlastitim nastavnim metodama.

Slika 2. Tačan odgovor u testu

Nastavne oblasti i testove Auralia 4 kreira na osnovu izvesnog broja nastavnih planova (syllabus) koji dolaze ugrađeni u program. Međutim, nastavnicima je ostavljena mogućnost da modifikuju bilo koju pojedinačnu tematsku jedinicu i tako lako prilagode Auralia 4 svakom pedagoškom metodu. Zgodan način da se to uradi jeste da se napravi kopija nekog od postojećih nastavnih programa, koja će se potom modifikovati tako da odgovara konkretnim zahtevima.

Slika 3. Pogrešan odgovor u testu

V. UPOTREBA SOFTVERSKOG PAKETA AURALIA 4 U NASTAVI SOLFEDA

U nastavi solfeda u osnovnom muzičkim školama, a u zavisnosti od brojnih parametara, paket Auralia 4 se može koristiti na više načina: kao očigledno nastavno sredstvo, kao sredstvo za aktivan rad na času, kao sredstvo za testiranje i praćenje napretka učenika (instaliranjem aplikacije na računare u mreži) te kao sredstvo za rad u vannastavnom vremenu (kod kuće). U daljem tekstu biće reči o svakoj od navedenih upotreba.

Da bi se softverski paket Auralia 4 mogao uspešno koristiti kao očigledno nastavno sredstvo na časovima solfeda u osnovnim muzičkim školama, potrebno je, pre svega da za to postoje određeni tehnički uslovi, od kojih je najvažniji postojanje jednog ili više računara sa zvučnicima u kabinetu, ali mnogo znači i postojanje projektoru kojim bi se sadržaj sa računara mogao preneti na platno i tako učenicima učiniti vidljivijim i očiglednijim (u radu s manjim grupama čaka ovo nije toliko bitno). Aplikacija bi se tada koristila kao dopuna standardnoj udžbeničkoj literaturi i „tradicionalnim“ očiglednim nastavnim sredstvima, pri čemu ih po potrebi i u odgovarajućim uslovima, može u potpunosti zameniti prilikom obrade pojedinih nastavnih jedinica.

Upotreba paketa Auralia 4 kao sredstva za aktivan rad na času podrazumeva još bolje i naprednije tehničke uslove, čiju osnovu čini postojanje većeg broja računara sa zvučnicima ili slušalicama u kabinetu (minimalno jedan računar na dva učenika). U takvim uslovima, Auralia 4 bi se mogao koristiti za konkretno uvežbavanje nastavnih jedinica prethodno obrađenih na časovima, ali i za rezimiranje, obnavljanje i utvrđivanje većih tematskih celina.

U muzičkim kabinetima u kojima je obezbeđeno da svaki učenik ima svoj računar sa slušalicama i da su ti računari umreženi sa nastavnikovim računarom kao svojevrsnim serverom, ili čak sa centralnim školskim serverom (ukoliko postoji), softverski paket Auralia 4 je moguće koristiti kao sredstvo za testiranje i praćenje napretka rada učenika (u ovom slučaju, postojanje mogućnosti i uslova za prethodne dve navedene upotrebe se podrazumeva).

Konačno, nezavisno od ostalih upotreba i mogućnosti koje za njih postoje, ovaj paket je moguće sugerisati (i nametnuti) učenicima kao pomoćno sredstvo za rad kod kuće, kojim bi se utvrđivala, uvežbavala i dopunjavala znanja stečena na času. Nastavnik bi, pri tome, mogao imati ključnu ulogu u pravilnom usmeravanju učenika na određene vežbe.

Međutim, da bi se bilo šta od navedenog praktično primenilo u nastavnom procesu u našim muzičkim školama, potrebno je pronaći način za premošćavanje jezičke barijere između muzičke (a u nekim slučajevima i opšte) terminologije na engleskom i srpskom jeziku, budući da Auralia 4 još uvek nije lokalizovana na srpski jezik, a, s druge strane, i sve bogatstvo opcija koje ona nudi prilagoditi objektivnim i konkretnim potrebama.

Engleski jezik je danas obavezni strani jezik u sistemu osnovnog obrazovanja kod nas, tako da nastavnik ne bi trebalo da se sreće sa apsolutnim i potpunim nepoznavanjem jezika. Međutim, kako bi premostio eventualnu jezičku barijeru koja

učenicima može otežati ili čak potpuno onemogućiti upotrebu aplikacije Musition, nastavnik je obavezan da pažljivo pripremi i prouči materijal iz aplikacije koji namerava koristiti za pripremu određene nastavne jedinice, te sačini detaljan glosar – listu prevodnih ekvivalenata za karakteristične termine koji se koriste u tom materijalu – i u pisanoj formi ga distribuira (podeli) učenicima prije samog rada u Auralia-i, uz eventualna dodatna pojašnjenja ukoliko je potrebno. U cilju lakšeg rada, nastavnik treba istrajavati u traženju od učenika da se jednom distribuirani termini uče napamet [2].

Što se tiče prilagođavanja opcija paketa Auralia objektivnim i konkretnim potrebama, takvo nešto je moguće uraditi na dva nivoa – opštem i posebnom.

Opšti nivo prilagođavanja Auralia-e nastavi solfeda u osnovnim muzičkim školama podrazumeva „eliminaciju“ iz upotrebe onih opcija koje su suvišne u odnosu na plan i program predmeta i predviđeni opseg gradiva. Tu se u prvom redu misli na podpoglavlja u kojima se proučavaju elementi džez muzike, čija građa nije planirana za obradu na predmetu solfeda. Takođe, treba isključiti i dijelove drugih oblasti koji zalaze u domen onoga što se u našem muzičkom obrazovnom sistemu izučava kroz posebne predmete u osnovnoj i srednjoj muzičkoj školi, prvenstveno kroz solfedo (delovi oblasti visina tonova i ritam) i nauku o harmoniji (delovi oblasti harmonija).

Od opcija koje su preostale unutar softverskog paketa Auralia 4, moguće je osmisliti i kreirati sadržaje koji prate nastavu i plan i program predmeta solfedo.

Vežbanja i prateće lekcije iz oblasti intervali i skale pokrivaju delove oblasti solfeda slušanje muzike, muzički diktat i melodiku u momentima kada se po planu i programu obrađuju skale i intervali. Krećući se postupno, od upoređivanja i imitiranja zadatih intervala i lestvica, pa do njihovog samostalnog građenja od strane učenika, ove vežbe predstavljaju dinamično i interaktivno okruženje u kome se brzo i efikasno dolazi do kvalitetnog i potpunog rezultata, pri čemu navedena interaktivnost pred učenike postavlja različite zadatke koji, pored motoričkih, memorijskih i kognitivnih, često od njih zahtevaju i primjenu konkretnih muzičkih i slušnih veština.

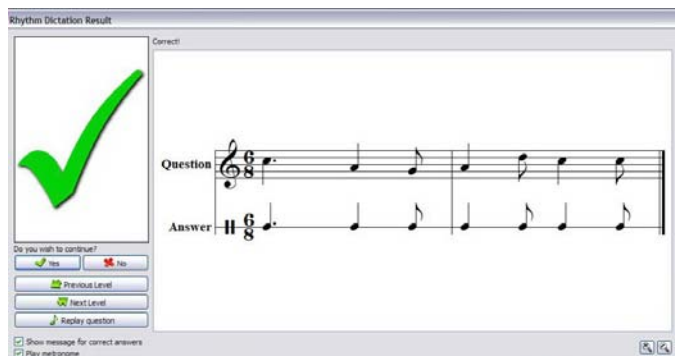

Slika 4. Prikaz virtualne klavijature sa zadatim početnim tonom

Naredno veliko poglavlje, akordi, takođe pokriva oblasti melodičke, slušanja muzike i muzičkog diktata u kojima se proučavaju akordi. Od učenika se takođe zahteva da postupno nauči da razlikuje akorde, da ih imitira, prepoznaje i na kraju

sam intonira. Prva dva velika poglavlja su srodna i na isti način obrađuju svoje tematske oblasti, poštujući naučne principe od lakšeg ka težem, od poznatog ka nepoznatom itd.

Treće poglavlje, ritam, usklađeno je sa oblašću solfeđa – ritam, ali i slušanje muzike i muzički diktat. Ovi zadaci kreću se od čisto teorijskih pitanja ili prepoznavanja, obeležavanja i korigovanja situacija prikazanih u notnom tekstu u odnosu na ono što je traženo u konkretnom pitanju, preko slušnog prepoznavanja takta i ritmičkih figura pa do ritmičkog kucanja zadatih melodijsko-ritmičkih primera pomoću tipke „Space“ na tastaturi računara.

Slika 5. Prikaz ritmičkog diktata

Naredno veliko poglavlje, harmonija i muzički oblik, na adekvatan način je pokriveno brojnim, na različite načine interaktivnim, vježbama i lekcijama iz odseka koje se bave harmonijom i kreću od tonaliteta, da bi preko akorada stigli do modulacija. U kom stepenu će se one koristiti zavisi samo od objektivnih mogućnosti i potreba. Ovo poglavlje pokriva delove oblasti slušanje muzike i muzički diktat. Podpoglavljje muzički oblik, iako je namenjeno za proučavanje istoimenog predmeta u srednjoj školi, može se iskoristiti u nastavi solfeđa za oblast slušanje muzike.

Konačno, poslednje veliko poglavlje, koje se bavi visinama tona i melodijom, gde se isti obrađuju u nizu vežbanja koja uključuju različite vidove interaktivnosti, pokriva oblasti melodijske, slušanja muzike i muzičkog diktata. Od učenika se traži da upoređuju visine tonova, da ih imitiraju, prepoznaju, zapišu, ali i da pevaju zadate melodije iz dvoglasa ili troglas.

Priprema već ranije pomenutog terminološkog englesko-srpskog glosara naročito je bitna pre pristupanja radu u svakom

odseku, kako bi se našli i koristili odgovarajući prevodi i pojašnjenja za pojedine termine.

VI. ZAKLJUČAK

Neosporno je da je nastava solfeđa bez klavira teško izvodljiva, ali se korišćenjem informacionih tehnologija ipak nastavni proces unapređuje, olakšava i poboljšava.

Od novih nastavnih sredstava, od velike pomoći je sigurno i softverski paket Auralia 4, koji svojim bogatim opcijama, logičnim i preglednim interfejsom i jednostavnošću korišćenja može biti izuzetno korisno nastavno sredstvo, koje na adekvatan način, sadržajno, zanimljivo i interaktivno „prati“ plan i program predmeta solfeđa u osnovnim muzičkim školama, obogaćuje ga i dopunjuje.

Na koji od ovih pomenutih načina može biti korišćen, zavisi isključivo od objektivnih mogućnosti i potreba, prvenstveno sa tehničke strane (u pogledu opremljenosti i resursa učionice), ali i sa strane kreativnih sposobnosti nastavnika [2].

- [1] D. Radičeva, Metodika komplementarne nastave solfeđa i teorije muzike, Cetinje: Muzička akademija 2000. str. 3.
- [2] G. Manojlović-Kovačević, Upotreba aplikacije Musition u nastavi teorije muzike u osnovnim muzičkim školama, INFOTEH-JAHORINA Vol. 10, Ref. E-V-16, str 821-824, mart 2011.

ABSTRACT

Auralia 4 is a software package that includes a wide range of lessons and exercises for improving auditory skills and abilities in musicians of all ages. Since the program can be used both in tuition, or in the classroom, and in independent work at home, it is certain that it can be an important assistance in the teaching process. After a short introduction related to general issues and settings of solfeggio tuition in elementary music schools, this paper will deal with the most important features of the above software package and the possibilities of its application in teaching.

THE USE OF AURALIA 4 SOFTWARE PACKAGE IN SOLFEGGIO TUITION IN ELEMENTARY MUSIC SCHOOL

Gordana Manojlović - Kovačević